

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 12, Αρ. 3 (2023)

ICODL2023

Πρακτικά του 12^{ου} Συνεδρίου

για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση
Η εξ αποστάσεως και συμβατική εκπαίδευση στην ψηφιακή εποχή

Αθήνα, 24 έως 26 Νοεμβρίου 2023

Τόμος 3

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αντώνης Λιοναράκης

Ευαγγελία Μανούσου

ISBN 978-618-5335-21-2
ISBN SET 978-618-82258-5-5

Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών,
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Ελληνικό Δίκτυο
Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Η πολυμορφική καθοδήγηση (e-mentoring) μεταξύ e-mentor και e-mentee ως εργαλείο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Ελένη Νιάρχου, Ευαγγελία Μανούσου, Αντώνης Λιοναράκης

doi: [10.12681/icodl.6523](https://doi.org/10.12681/icodl.6523)

Copyright © 2024, Ελένη Νιάρχου, Ευαγγελία Μανούσου, Αντώνης Λιοναράκης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Η πολυμορφική καθοδήγηση (e-mentoring) μεταξύ e-mentor και e-mentee ως εργαλείο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

E-mentoring between e-mentor and e-mentee as a tool for distance learning

Ελένη Νιάρχου
Υποψήφια Διδάκτωρ ΑεξΑΕ
ΣΑΕ, Ελληνικό Ανοικτό
Πανεπιστήμιο
elniarchou@gmail.com

Ευαγγελία Μανούσου
Επίκουρη Καθηγήτρια
ΑεξΑΕ
ΣΑΕ, Ελληνικό Ανοικτό
Πανεπιστήμιο
manousoug@eap.gr

Αντώνης Λιοναράκης
Ομότιμος Καθηγητής,
Ελληνικό Ανοικτό
Πανεπιστήμιο
alionar@eap.gr

Περίληψη

Οι διαρκείς εξελίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο επιτάσσουν την αλλαγή μοντέλου για τη μείωση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων μέσα από την εφαρμογή νέων ποιοτικότερων προσεγγίσεων στο ευρύτερο πλαίσιο των σύγχρονων διαδικτυακών εκπαιδευτικών μορφών εκπαίδευσης. Στην παρούσα μελέτη θα παρουσιαστεί ο ρόλος της πολυμορφικής καθοδήγησης (e-mentoring) ως εργαλείο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης καθώς και ο ρόλος του καθοδηγητή (e-mentor) και του καθοδηγούμενου (e-mentee) στην επίτευξη της μάθησης. Επίσης θα παρουσιαστούν τρόποι ενίσχυσης και ενθάρρυνσης της συμμετοχής των καθοδηγούμενων (e-mentees) σ ένα πρόγραμμα καθοδήγησης (e – mentoring) στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι επαγγελματικοί στόχοι, οι προσδοκίες του μέντορα και του καθοδηγούμενου, η εξέλιξη της σταδιοδρομίας, η εποικοδομητική ανατροφοδότηση, ο ενθουσιασμός για την ευκαιρία μάθησης, το κίνητρο, οι τεχνικές μάθησης και η επαγγελματική ανάπτυξη μπορούν όλα να επιτευχθούν όταν ο καθοδηγούμενος λαμβάνει οδηγίες και καθοδήγηση από έναν μέντορα. Η πολυμορφική καθοδήγηση βοηθά στη σύνδεση του e-mentor με τον e-mentee μέσα από μια μεντορική σχέση που τους δίνει τη δυνατότητα να μάθουν ο ένας από τον άλλο. Μέσα από μια εκτενή βιβλιογραφική επισκόπηση παρουσιάζεται η συμβολή της πολυμορφικής καθοδήγησης (e-mentoring) και των πιθανών πλεονεκτημάτων του ενώ ο κύριος τομέας συνεισφοράς της συγκεκριμένης μελέτης είναι να παρέχει τα απαραίτητα βήματα για την προώθηση ενός προγράμματος e-mentoring στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά:

Πολυμορφική καθοδήγηση; E-mentor; E-mentees; Εκπαιδευτικές πρακτικές; Διαδικτυακή συνεργασία.

Abstract

Ongoing developments at the global level call for a change of model to reduce educational inequalities through the implementation of new qualitative approaches in the broader context of modern online educational forms of education. This study will present the role of e-mentoring as a tool for distance education and the role of the e-mentor and the e-mentee in the achievement of learning. It will also present ways to enhance and encourage the participation of e-mentees in an e-mentoring programme in distance education. Career goals, mentor and mentee expectations, career development, constructive feedback, enthusiasm for the learning opportunity, motivation, learning techniques and professional development can all be achieved when the mentee receives instruction and guidance from a mentor. Mentoring helps to connect the mentor to the mentee through a mentoring relationship that enables them to learn from each other. Through an extensive literature review, the contribution of e-mentoring and its potential benefits are presented and the main area of contribution of this study is to provide the necessary steps to promote an e-mentoring program in distance education.

Keywords:

E- mentoring; E-mentor; E-mentees; Educational practices; Online collaboration.

Εισαγωγή

Στην εποχή της πληροφορίας, ο ψηφιακός μετασχηματισμός αλλάζει τη δυναμική πολλών σχέσεων συμπεριλαμβανομένης και της καθοδήγησης των εκπαιδευομένων, η οποία επαναπροσδιορίζεται υπό το πρίσμα νέων τεχνικών και ψηφιακών δεξιοτήτων που ελαχιστοποιούν τη σωματική και ψυχολογική απόσταση μεταξύ των ατόμων που συμμετέχουν σ' ένα πρόγραμμα πολυμορφικής καθοδήγησης (Neely, Cotton & Neely, 2017; Stewart & Carpenter, 2009; Νιάρχου

κ.ά., 2023). Σύμφωνα με τον Single & Muller (2001) η πολυμορφική εκπαίδευση (e-mentoring) ορίζεται ως:

"μια σχέση που δημιουργείται μεταξύ ενός ανώτερου/έμπειρου ατόμου (μέντορα) και ενός λιγότερο ειδικευμένου ή έμπειρου ατόμου (καθοδηγούμενος), κυρίως χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικά μέσα, που αποσκοπεί στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων, της γνώσης, της αυτοπεποίθησης και της κατανόησης του καθοδηγούμενου για να τον βοηθήσει να πετύχει, βοηθώντας παράλληλα στην ανάπτυξη του μέντορα" (σελ.108).

Ενώ, ο Λιοναράκης (2006), ορίζει την «πολυμορφική εκπαίδευση» ως την «ποιοτική εκπαίδευση που λειτουργεί με αρχές μάθησης και διδασκαλίας σε ένα εξ αποστάσεως περιβάλλον», απορρίπτοντας την αρχή το «μέσον για το μέσον» και προκρίνοντας το μέσον ως εργαλείο μετάδοσης και επεξεργασίας της γνώσης (Lionarakis, 1998; Νιάρχου κ.ά., 2022). Επίσης, ο Λιοναράκης (2001) εισάγει στην πολυμορφική διάσταση της καθοδήγησης, την ποιότητα ως βασικό δομικό στοιχείο μιας πολυλειτουργικής διαδικασίας που συνδυάζεται ισόρροπα μαζί με τα ψηφιακά μέσα για μια ευέλικτη διαδικασία καθοδήγησης, συμπεριλαμβανομένου και του ίδιου του εκπαιδευτικού υλικού (Χαρτοφύλακα & Ιωακειμίδου, 2022). Συγκεκριμένα, προσθέτει στην έννοια της πολυμορφικότητας «την ποιοτική της διάσταση στη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία, την πολυλειτουργικότητά της ως προς την ευελιξία της διαχείρισής της από τη μεριά των διδασκόντων και των διδασκομένων και τέλος την υιοθεσία και ευχρηστία όλων των ευέλικτων μέσων και εργαλείων που υποστηρίζουν μία ευέλικτη διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης» (Λιοναράκης, 2001).

Την τελευταία δεκαετία, η πολυμορφική καθοδήγηση (e-mentoring) ως η πρακτική του εξ αποστάσεως mentoring (Hamilton & Scandura, 2003), έχει καταφέρει να αυξήσει τη δημοτικότητά της με τη βοήθεια των ΤΠΕ και των εικονικών επικοινωνιών που χρησιμεύουν ως δίαυλοι επικοινωνίας μεταξύ καθοδηγητών και καθοδηγούμενων (Briscoe, 2019) και που εξασφαλίζουν την αναγκαία ευελιξία και αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο μερών.

Ως κύριο κανάλι επικοινωνίας του e-mentoring αξιοποιείται η χρήση ηλεκτρονικών μέσων όπως ηλεκτρονικά μηνύματα και οποιαδήποτε άλλη μορφή τεχνολογίας επικοινωνίας, κοινωνικά δίκτυα και εφαρμογές web 2.0, πλατφόρμες συνεργασίας σε απευθείας σύνδεση, ψηφιακές πλατφόρμες κ.α. (Marzuki et al., 2021). Συγχρόνως με την αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων επιτυγχάνεται η ανταλλαγή γνώσεων και δεξιοτήτων μεταξύ του καθοδηγητή και του καθοδηγούμενου παρότι δεν βρίσκονται σε φυσική εγγύτητα (Wong & Premkumar, 2007).

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση το e-mentoring συναντάται και ως telementoring, online mentoring, virtual ή cyber-mentoring (Μανούσου et al., 2022; Haran and Jeyaraj, 2019; Gregg et al 2016) και το κύριο χαρακτηριστικό του είναι η διαμόρφωση μιας αμοιβαίας επωφελούς σχέσης μεταξύ καθοδηγητή και καθοδηγούμενου καθώς ο καθοδηγητής, με συμβουλευτικό και ενθαρρυντικό τρόπο, διαμορφώνει μια αποτελεσματική μαθησιακή συμπεριφορά με τον καθοδηγούμενο, όπου βασίζεται στην ισοτιμία και στην ποιοτικά διαφορετική καθοδήγηση σε σχέση με την παραδοσιακή (πρόσωπο με πρόσωπο) (Ishikawa, et al., 2018).

Στην παρούσα εργασία εξετάζονται η σημασία του e-mentoring και οι τρόποι ενίσχυσης και ενθάρρυνσης των καθοδηγούμενων (e-mentees) σε ένα πρόγραμμα e-mentoring.

Οι όροι: E- mentoring, E-mentor και E-mentee

Για μια επιτυχημένη πολυμορφική καθοδήγηση (E-mentoring) θα πρέπει και τα δύο μέρη (E-mentors και e-mentees) να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία. Ειδικότερα, όμως, ο e-mentee θα πρέπει να παίρνει πρωτοβουλίες, να είναι εξοικειωμένος με τα τεχνολογικά μέσα, να αναπτύσσει μια online ταυτότητα, να εμπιστεύεται τον e-mentor του και την πολυμορφική διαδικασία καθοδήγησης και να είναι ειλικρινείς και ανοιχτός σε νέες προκλήσεις. Σύμφωνα με τη Rose (2021), «οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να κατακτήσουν τη γνώση, μόνο εάν οι ίδιοι την ανακαλύψουν και κατασκευάσουν τα νοητικά σχήματα μέσα από ένα πρόβλημα το οποίο θα αποτύχουν να το επιλύσουν με τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις» (Νιάρχου, 2022). Μεταξύ των πλεονεκτημάτων του e-mentoring είναι η χωροχρονική ευελιξία,

καθώς η ασύγχρονη φύση του επιτρέπει στους καθοδηγητές να διαμορφώνουν μια ιδιαίτερη επικοινωνία με τους πιο «δειλούς» καθοδηγούμενους, να προσεγγίζουν περισσότερα άτομα και να εμβαθύνουν περισσότερο στις απαντήσεις προς αυτούς (Grace et al, 2019).

Αναλυτικότερα:

Ο **E-mentor** είναι ένα άτομο (E-mentor) που αναλαμβάνει την καθοδήγηση ενός ατόμου με λιγότερη ειδικευση να προχωρήσει στο ίδιο επίπεδο (E-mentee) καθώς διακρίνεται για την ικανότητα και την εμπειρογνωμοσύνη του σε ένα γνωστικό ή επαγγελματικό αντικείμενο. Για τη δημιουργία γνώσης αλλά και την οικοδόμηση μιας διαδικτυακής κοινότητας μάθησης, οι e-mentors χρησιμοποιούν ποικίλες στρατηγικές διευκόλυνσης (Faustino, 2014).

Ο **E-mentee** είναι ένα λιγότερο ειδικευμένο και άπειρο άτομο που καθοδηγείται από τον e-mentor ώστε να αναπτύξει τις απαραίτητες δεξιότητες, την αυτοπεποίθηση, τις γνώσεις και την πολιτισμική κατανόηση του υπό διερεύνηση θέματος (Rowland, 2011 στο Faustino, 2014). Σύμφωνα με τον Hudson (2016), το κλειδί για μια επιτυχημένη αλληλεπίδραση μεταξύ e-mentor και e-mentees είναι η αυτοπαρακίνηση (self-motivation). Οι e-mentees θα πρέπει να είναι σε θέση να θέτουν προσωπικούς στόχους, να κάνουν τις κατάλληλες ερωτήσεις, να αναζητούν ενεργή ανατροφοδότηση και να διατηρούν αρχείο προόδου (Hudson, 2016).

Για μια ουσιαστική και αποτελεσματική πολυμορφική καθοδήγηση μεταξύ e-mentor και e-mentees, σημαντικός παράγοντας είναι η επικοινωνία (Williams & Kim, 2011 στο Faustino, 2014). Για τον λόγο αυτόν, οι e-mentors πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας καθώς και να γνωρίζουν όλα τα τεχνολογικά χαρακτηριστικά του Συστήματος Διαχείρισης Μάθησης–Learning Managements Systems (ΣΔΜ-LMS) (Dabner, 2011; Westerman & Morisse, 2006) ώστε να μπορούν να υποστηρίζουν επιτυχημένα τους e-mentees. Επίσης, οι e-mentors θα πρέπει να χρησιμοποιούν υποστηρικτική γλώσσα ώστε να ωθούν την ομάδα στην κατάρτιση ενός σχεδίου δράσης και στην ολοκλήρωση του προγράμματος ενώ ο έπαινος των μεμονωμένων καθοδηγούμενων ή των ομάδων που δείχνουν προθυμία να επιτύχουν συμβάλλει στην επιτυχία του (Gunawardena, et al., 2008). Οι τακτικές ευκαιρίες ανατροφοδότησης μέσω ανταλλαγής συχνών εβδομαδιαίων μηνυμάτων βοηθούν τόσο τους καθοδηγούμενους να παραμείνουν

συγκεντρωμένοι στο πρόγραμμα (Single & Single, 2005 στο Faustino, 2014), όσο και τον ίδιο τον e-mentor, όπως αυτό είναι φυσικό, να παρέχει αποτελεσματική καθοδήγηση.

Η σημασία της πολυμορφικής καθοδήγησης (e-mentoring)

Μετά από διεξοδική εξέταση μελετών και άρθρων σχετικά με την πολυμορφική καθοδήγηση (e-mentoring), η βιβλιογραφική ανασκόπηση αναδεικνύει ως καλή πρακτική για την πολυμορφική καθοδήγηση (e-mentoring), τη συνεργασία μεταξύ ομότιμων μέσα από την οποία μπορεί να δημιουργηθεί μια κοινότητα πρακτικής και στη συνέχεια ένα άτυπο e-mentoring (Μανούσου et al, 2022). Αυτή η συνεργασία, συμβάλλει στην ψυχοκοινωνική ευεξία και στην ακαδημαϊκή επιτυχία των e-mentees (Gafni-Lachter, L. et al., 2021) ενώ συγχρόνως τους βοηθάει να αισθάνονται ενσωματωμένοι και υποστηριζόμενοι από το Πανεπιστήμιο, κάτι που ενισχύει την επιμονή τους για την αποφοίτηση (Yomtov et al., 2017).

Επίσης, η πολυμορφική καθοδήγηση (e-mentoring) συμβάλλει στην εξέλιξη της σταδιοδρομίας των εργαζομένων, την εργασιακή τους ικανοποίηση και την παραγωγικότητά τους ενώ μειώνει και τα πιθανά εμπόδια που μπορούν να προκύψουν μεταξύ των e-mentees (Crawford-Starks, 2019). Συγχρόνως, η πολυμορφική καθοδήγηση (e-mentoring) μπορεί να δημιουργήσει ισχυρότερους δεσμούς ανάμεσα στους e-mentees, στο σύνολο των ατόμων που υλοποιούν το e-mentoring καθώς και σε ολόκληρο το Πανεπιστήμιο (Hoffmann, 2021).

Ένα πρόγραμμα πολυμορφικής καθοδήγησης (e-mentoring), σύμφωνα με τους (Erdoğan, et al., 2021) συμβάλλει στην ανάπτυξη των επιστημονικών γνώσεων των εκπαιδευτικών, των περιβαλλόντων μάθησης και των εφαρμογών στην τάξη ενώ ένα σύστημα διαχείρισης διδασκαλίας βασισμένο στο e-mentoring είναι αποτελεσματικό στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Σύμφωνα με την Spanorriga et al., (2018), η εφαρμογή της πολυμορφικής καθοδήγησης (e-mentoring) μπορεί να αξιοποιηθεί ως εναλλακτικός υποστηρικτικός τρόπος για τους εκπαιδευτικούς με μικρή διδακτική εμπειρία, ως προς την παροχή συμβουλών, την προώθηση της συνεργασίας και της αμοιβαίας υποστήριξής τους. Επίσης, το e-mentoring μπορεί να θεωρηθεί ως ο πιο ενδεδειγμένος τρόπος υποστήριξης των

αναγκών της προσωπικής εξέλιξης και επαγγελματικής ανάπτυξης των e-mentees στο πλαίσιο του σχολικού χώρου εργασίας.

Σύμφωνα με τους Νιάρχου κ.ά, (2022), οι προδιαγραφές που χρειάζεται να έχει ένα πρόγραμμα καθοδήγησης (e-mentoring) είναι: η αρχική διερεύνηση των πρότερων γνώσεων και αναπαραστάσεων των e-mentees πάνω στο υπό διερεύνηση θέμα, έτσι ώστε η δομή του προγράμματος να προσαρμόζεται στα ενδιαφέροντα και στις ανάγκες των καθοδηγούμενων με τη χρήση των κατάλληλων διδακτικών μεθόδων, τεχνικών και στρατηγικών που διασφαλίζουν τη διαμόρφωση ισχυρών δεσμών μεταξύ των e-mentees (Hoffmann, 2021). Σε αντίθεση με τη μελέτη των Fernández-García et al. (2019), οι οποίοι θεωρούν ότι οι καθοδηγούμενοι θα πρέπει να λαμβάνουν ειδική εκπαίδευση πριν την έναρξη ενός πολυμορφικού προγράμματος (e-mentoring), η έρευνα των Νιάρχου κ.ά, (2022) έδωσε ιδιαίτερη βαρύτητα στον σχεδιασμό του προγράμματος που μετασχηματίζεται σταδιακά και σύμφωνα με τις πρότερες γνώσεις και αναπαραστάσεις των συμμετεχόντων υπό την καθοδήγηση του e-mentor. Με αυτό τον τρόπο καθοδήγησης, οι εκπαιδευτικοί περνούν από το επίπεδο της απόλυτης εμπιστοσύνης στην e-mentor στο επίπεδο της μεταξύ τους εμπιστοσύνης για παραγωγή γνώσης και ευέλικτης διδασκαλίας (situated learning) (Κουτσελίνη-Ιωαννίδου, 2013).

Τέλος, ο κατάλληλος διδακτικός σχεδιασμός και τα στοχευόμενα στάδια (μεθοδολογία, διδακτικές τεχνικές, επιμόρφωση, διαδικτυακή συζήτηση, ανταλλαγή ιδεών, εκπαιδευτικό υλικό κ.ά.), μπορούν να οδηγήσουν τους συν-ερευνητές σε συνεργατικό σχεδιασμό μιας διδασκαλίας με αποτέλεσμα τον μετασχηματισμό νέων ατομικών σχεδίων δράσης (Νιάρχου κ.ά, 2022).

Σε συνδυασμό με τα ψηφιακά μέσα και εργαλεία που μπορούν να αξιοποιηθούν κατά τη διάρκεια της πολυμορφικής καθοδήγησης (e-mentoring) σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η αλληλεπίδραση μεταξύ των συν-ερευνητών και η αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ τους (Παναγιωτακόπουλος κ.ά., 2012; Νιάρχου κ.ά, 2022).

Τρόποι ενίσχυσης και ενθάρρυνσης της συμμετοχής των καθοδηγούμενων (e-mentees) σ ένα πρόγραμμα πολυμορφικής καθοδήγησης (e – mentoring)

Η πολυμορφική καθοδήγηση συνεπάγεται τακτική ανταλλαγή άμεσων μηνυμάτων μέσω WhatsApp/Viber/Messenger, διατήρηση της επικοινωνίας μέσω e-mail και τηλεφωνημάτων (Ladyshewsky & Pettariece, 2015) επικοινωνία μέσω της διαδικτυακής εφαρμογής «Skype» ή μέσω πλατφορμών τηλεδιάσκεψης καθώς και σύγχρονες συναντήσεις από απόσταση. Επίσης, μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο τα ψηφιακά εργαλεία Web 1.0 όπως η πολυμορφική αλληλογραφία, όσο και τα ψηφιακά εργαλεία Web 2.0 όπως τα wikis, τα ιστολόγια (blogs), οι εικονικοί κόσμοι (opensim), τα κοινωνικά δίκτυα (facebook, twitter) και οι υπηρεσίες διαμοιρασμού πολυμέσων (multimedia sharing services), παρέχοντας κανάλια επικοινωνίας για την υποστήριξη της σχέσης καθοδήγησης (Stewart & McLoughlin, (2007).

Για να επιτύχει μια τέτοια μεντορική σχέση θα πρέπει και τα δύο μέρη (e-mentor και e-mentee) να επιδεικνύουν αμοιβαίο ενθουσιασμό πάνω στο πεδίο που εργάζονται και στον κοινό τους τρόπο μάθησης και εργασίας (State of Victoria, 2010). Επίσης, ένα άλλο σπουδαίο δομικό στοιχείο είναι η εμπιστοσύνη καθώς αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη μιας πλούσιας εμπειρίας καθοδήγησης. Η εμπιστοσύνη διαμορφώνεται με την πάροδο του χρόνου από στοιχεία που πλαισιώνονται από επικοινωνία, δέσμευση και συνειδητοποίηση της σπουδαιότητας της καθοδήγησης στην επαγγελματική επιτυχία. Καμία μορφή καθοδήγησης δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένη ενώ είναι απαραίτητη η δέσμευση, ο χρόνος και η διάθεση και από τα δύο μέρη (Forman, et al., 2021).

Συνεπώς, η πολυμορφική καθοδήγηση (e-mentoring) οφείλει να είναι:

- Αμοιβαία: Το έμπειρο άτομο πρέπει να έχει μια ισότιμη επαγγελματική σχέση με τον αρχάριο/νέο κατά την οποία και οι δύο είναι καθοδηγούμενοι και μέντορες
- Δυναμική: Το e-mentoring θα πρέπει συνεχώς να αναπλαισιώνεται και αναδιαμορφώνει τη σχέση μεταξύ e-mentor και e-mentee
- Στοχαστική: «Μία από τις μεγαλύτερες αξίες των μεντόρων είναι η ικανότητα να βλέπουν μπροστά αυτό που οι άλλοι δεν μπορούν να αντιληφθούν και να τους βοηθήσουν να πορευτούν προς τον προορισμό τους» (Maxwell, 2010). Ο e-mentor

δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες ώστε ο e-mentee να οδηγηθεί στη βελτίωση των γνώσεών του για τη διδασκαλία και να γίνει αποτελεσματικός στον ρόλο του (Νιάρχου κ.ά., 2023).

Στον παρακάτω πίνακα, οι Lionarakis et al. (2018) παρουσιάζονται, ταξινομημένα σε 6 κατηγορίες, τα ψηφιακά μέσα και εργαλεία που χρησιμοποιούνται από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ) τα τελευταία χρόνια και σύμφωνα με τον ρόλο που καλούνται να επιτελέσουν (Μανούσου et al., 2022).

Πίνακας 1: Συγκεντρωτικός πίνακας με τα ψηφιακά μέσα και εργαλεία που χρησιμοποιούνται στο ΕΑΠ

Διαθέσιμα εργαλεία		Χρήση από το ΕΑΠ
Α. Ψηφιακά εργαλεία για την παρουσίαση του περιεχομένου	Authoring tools Videos Webcasts Podcasts Εργαλεία ενσωματωμένα στο Σύστημα Διαχείρισης Μάθησης (LMS) για τη δημιουργία περιεχομένου, ασκήσεων κλπ. Εργαλεία για την παραγωγή Μαζικών Ανοικτών Διαδικτυακών Μαθημάτων (MOOCS) Συστήματα Διαχείρισης Μάθησης (LMS)	Videos Ηχογραφήσεις MOOC για την επιμόρφωση των ΣΕΠ του ΕΑΠ
Β. Ψηφιακά εργαλεία για τη διαχείριση της ηλεκτρονικής τάξης	Συστήματα Διαχείρισης Μάθησης (LMS)	study.eap.gr για ζητήματα διαδικαστικά (upload εργασιών, βαθμολογήσεις) αλλά και επικοινωνίας
Γ. Ψηφιακά εργαλεία για τη διεξαγωγή Ομαδικής Συμβουλευτικής Τηλεδιάσκεψης	Εργαλεία σύγχρονης επικοινωνίας	Skype for business/Webex* Centra (παλαιότερα) *Το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021, χρησιμοποιήθηκε για τη διεξαγωγή των Ομαδικών Συμβουλευτικών Τηλεδιασκέψεων το ψηφιακό εργαλείο Cisco Webex Meetings.
Δ. Ψηφιακά εργαλεία για την επίτευξη της συνεργατικής μάθησης	Wiki LAMS Forum	LAMS
Ε. Ψηφιακά εργαλεία αναζήτησης, εύρεσης και κατηγοριοποίησης αξιόπιστων και έγκυρων επιστημονικών πηγών	Mendeley Google Scholar Αναζήτηση σε αξιόπιστες βάσεις δεδομένων, π.χ. ERIC	Σεμινάρια για τη χρήση του Mendeley και την αναζήτηση σε βάσεις δεδομένων
Στ. Ψηφιακά εργαλεία για την επίτευξη της εξατομικευμένης μάθησης	Learning analytics Big Data	

(Lionarakis et al., 2018: 107 στο Μανούσου et al., 2022)

Επιπρόσθετα και κατά τη διάρκεια του e-mentoring, ο e-mentor και ο e-mentee ενθαρρύνονται να συναντηθούν διαδικτυακά, κατόπιν αιτήματος του e-mentee, για καθοδήγηση μέσω της ανάπτυξης εννοιών και ιδεών. Ο e-mentee είναι υπεύθυνος για τη δημιουργία των διαδικτυακών συναντήσεων, για να κάνει σαφείς τις προσδοκίες του ή να τεκμηριώνει τα αποτελέσματα.

Επίσης, βασικό στοιχείο της πολυμορφικής καθοδήγησης (e-mentoring) είναι η **συνέπεια** στο πρόγραμμα καθοδήγησης μέσω ενθάρρυνσης των συμμετεχόντων να ορίζουν έγκαιρα τις επόμενες συναντήσεις ώστε να δημιουργηθεί μια ρουτίνα προγραμματισμού π.χ. συνάντηση στις 9:30 π.μ. την πρώτη Δευτέρα κάθε μήνα, διασφαλίζοντας ότι άλλες προσωπικές ή επαγγελματικές υποχρεώσεις δεν θα παρεμποδίσουν τη συμμετοχή στην προγραμματισμένη συνάντηση.

Η **έγκαιρη επικοινωνία** των προσδοκιών του προγράμματος από τον e-mentee ώστε να είναι γνώστες οι e-mentees για τους προσδοκώμενους στόχους.

Η **ελαχιστοποίηση των περισπασμών** κατά τη διάρκεια της πολυμορφικής συνάντησης καθοδήγησης (π.χ. σίγαση του κινητού τηλεφώνου κλπ) ώστε να μην διασπάται η διαδικασία.

Τέλος, απαραίτητη είναι η **ευελιξία** μεταξύ e-mentor και e-mentees καθώς οι προσδοκίες εξελίσσονται, οι στόχοι αλλάζουν και τα εργαλεία καθοδήγησης δοκιμάζονται (Νιάρχου κ.ά., 2023).

Συμπεράσματα

Η αποτελεσματικότητα της εφαρμογής ενός προγράμματος πολυμορφικής καθοδήγησης (e-mentoring) συμβάλει στην πραγματοποίηση των επαγγελματικών στόχων των e-mentees, στην επίτευξη των προσδοκιών του e-mentor και του e-mentee, στην εξέλιξη της σταδιοδρομίας, στην εποικοδομητική ανατροφοδότηση, στον ενθουσιασμό για την ευκαιρία μάθησης, στο κίνητρο, στις τεχνικές μάθησης καθώς και στην επαγγελματική ανάπτυξη όταν ο e-mentee λαμβάνει οδηγίες και καθοδήγηση από έναν e-mentor. Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες, όπως η ανατροφοδότηση, η καθοδήγηση, οι συμβουλές, η παρακίνηση, η υποστήριξη, η συμβουλευτική, η ενσυναίσθηση, η φιλία, η κοινωνικοποίηση, η αποδοχή και η επιβεβαίωση είναι παράγοντες της διαδικασίας καθοδήγησης που οδηγούν στη σωστή μάθηση.

Από την έρευνα της Νιάρχου κ.ά. (2023) τεκμαίρεται ότι βασικές προδιαγραφές ενός προγράμματος πολυμορφικής καθοδήγησης (e-mentoring) είναι η αρχική διερεύνηση των πρότερων γνώσεων και αναπαραστάσεων των e-mentees του υπό επεξεργασία θεματικού πεδίου/έννοιας, ώστε ο σχεδιασμός του προγράμματος να προσαρμόζεται στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων. Η επιλογή των κατάλληλων διδακτικών μεθόδων, τεχνικών, και στρατηγικών συμβάλλουν στη διαμόρφωση ισχυρών δεσμών μεταξύ των e-mentees (Hoffmann, 2021). Επιπρόσθετα, η δημιουργία του κατάλληλου περιβάλλοντος μάθησης ενισχύει την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της ικανότητας αναστοχασμού των μαθητών/τριών. Τέλος, σύμφωνα με τους Fernández-García et al. (2019), τα δυνατά σημεία ενός προγράμματος e-mentoring είναι η σχετική ειδική εκπαίδευση που θα πρέπει να λαμβάνουν οι καθοδηγούμενοι πριν από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα. Στην κατακλείδα, βασική προϋπόθεση προκειμένου να αναπτυχθεί η επιθυμητή «αίσθηση του ανήκειν» που θα οδηγήσει σε ενίσχυση και ενθάρρυνση της ζητούμενης συμμετοχής των e-mentees σε μια πολυμορφική καθοδήγηση (e-mentoring), αποτελεί η απαραίτητη αυτοδέσμευση των συμμετεχόντων, η δημιουργία κοινότητας πρακτικής και μάθησης με ευχάριστο κλίμα καθώς και ο υποστηρικτικός και διευκολυντικός ρόλος του e-mentor (Νιάρχου κ.ά, 2022).

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Briscoe, P. (2019). "Virtual mentor partnerships between practising and preservice teachers: Helping to enhance professional growth and well-being". *International Journal of Mentoring and Coaching in Education*, 8(4). <https://doi.org/10.1108/IJMCE-02-2019-0023>
- Crawford-Starks, L. (2019). "E-Mentoring 2.0: Changing the Workplace Through Technology", Gordon, P.A. and Overbey, J.A. (Ed.) *Advances in the Technology of Managing People: Contemporary Issues in Business (The Changing Context of Managing People)*, Emerald Publishing Limited, Bingley. <https://doi.org/10.1108/978-1-78973-073-920191008>.
- Dabner, N. (2011, March). Design to support distance teacher education communities: A case study of a student-student e-mentoring initiative. In *Society for Information Technology & Teacher Education International Conference*. Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). <https://www.learntechlib.org/p/36262/>
- Erdoğan, S., Haktanır, G., Kuru, N. et al. (2022). The effect of the e-mentoring-based education program on professional development of preschool teachers. *Education and Information Technologies*, 27. <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10623-y>

- Faustino, Grace. (2014). "THE ROLE OF THE E-MENTOR IN THE SOCIAL CONSTRUCTION OF KNOWLEDGE IN A CROSS CULTURAL LEARNING ENVIRONMENT." https://digitalrepository.unm.edu/oils_etds/9
- Fernández García, A., Sánchez García, M. F., & Laforgue Bullido, N. (2019). Análisis del perfil del e-mentor/a en el marco de estudios de posgrado a distancia. *Revista española de orientación y psicopedagogía*, 30(3). <https://doi.org/10.5944/reop.vol.30.num.3.2019.26271>
- Gafni-Lachter, L., Niemeyer, L., Doyle, N., Norcross, J., & Jacobs, K. (2021). Equal peer e-mentoring for online graduate students: A case study and mediation model. *Mentoring & Tutoring: Partnership in Learning*, 29(5). <https://dx.doi.org/10.1080/13611267.2021.1986799>
- Grace, E., Raghavendra, P., McMillan, J.M., & Gunson, J.S. (2019). Exploring participation experiences of youth who use AAC in social media settings: impact of an e-mentoring intervention. *Augment Altern Commun*, 35(2), 132-141. [doi: 10.1080/07434618.2018.1557250](https://doi.org/10.1080/07434618.2018.1557250).
- Gregg, N., Wolfe, G., Jones, S., Todd, R., Moon, N., & Langston, C. (2016). STEM E-Mentoring και Community College Students with Disabilities. *Journal of Postsecondary Education and Disability*, 29(1), 47-63. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1107474> .
- Gunawardena, C. N., Lapointe, D., Linder-Vanberschot, J. A., Skinner, J. K., Richmond, C., Barrett, K., & Cardiff, M. S. (2008). E-mentoring to Guide Inquiry-Based Online Learning Across Cultures. 24th Annual Conference on Distance Teaching & Learning. Madison.
- Hamilton, B.A., & Scandura, T.A. (2003). E-Mentoring:: Implications for organizational learning and development in a wired world. *Organizational Dynamics*, 31(4). [https://doi.org/10.1016/S0090-2616\(02\)00128-6](https://doi.org/10.1016/S0090-2616(02)00128-6) .
- Haran, V.V., & Jeyaraj, A. (2019). Organizational e-mentoring and learning: An exploratory study. *Information Resources Management Journal (IRMJ)*, 32(1). DOI: 10.4018/IRMJ.2019010104
- Hoffmann, L. (2021). *E-Mentoring*. In book: Selbststudium im digitalen Wandel. Springer Spektrum, Wiesbaden. https://doi.org/10.1007/978-3-658-31279-4_19
- Hudson, S., Huang, L., Roth, M. S., & Madden, T. J. (2016). The influence of social media interactions on consumer–brand relationships: A three-country study of brand perceptions and marketing behaviors. *International Journal of Research in Marketing*, 33(1). <https://doi.org/10.1016/j.ijresmar.2015.06.004>
- Ishikawa, Y., Akahane-Yamada, R., Smith, C., Murakami, M., Kondo, M., Kitamura, M., Tsubota, Y., & Dantsuji, M. (2018). A Flipped Learning Approach to University EFL Courses. In M. Khosrow-Pour, D.B.A. (Ed.), *Encyclopedia of Information Science and Technology, Fourth Edition*. IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-2255-3.ch334>
- Ladyshevsky, R., & Pettapiece, R. (2015). Exploring adult learners usage of information communication technology during a virtual peer coaching experience. *The Official Journal of the Online Learning Consortium*, 19(2). <http://olj.onlinelearningconsortium.org/index.php/olj/article/view/520/>.
- Lionarakis, A. (1998). Polymorphic Education: A Pedagogical framework for open and distance learning. In A. Szucs & A. Wagner (Eds) *Conference Proceedings – Universities in a Digital Era: Transformation, Innovation and Tradition – roles and Perspectives of open and distance learning*).

- Lionarakis, A., Apostolidou, A., Hartofylaka, A. M., Niari, M., & Sfakiotaki, K. (2018, June). Individual and Institutional Support in ODL: How The Macro May Benefit from the Micro. In *EDEN Conference Proceedings*. <https://proc.eden-online.org/index.php/PROC/article/view/1593>
- Marzuki, Mohammad Al Bukhari & Ishak, Rosnah. (2021). E-Mentoring for Knowledge Sharing among Lecturers in Higher Technical Education Institutions: A Conceptual Framework. *Innovation of Vocational Technology Education*.
- Neely, A. R., Cotton, J., & Neely, A. D. (2017). E-mentoring: A model and review of the literature. *AIS Transactions on Human-Computer Interaction*, 9(3). <https://aisel.aisnet.org/thci/vol9/iss3/3/>
- Rose, S. (2021). *Not-quite-equal: Mentoring women for 21st century leadership*. <https://digitalcommons.georgefox.edu/dmin/406>
- Rowland, K. N. (2012). E-mentoring: An innovative twist to traditional mentoring. *Journal of technology management & innovation*, 7(1). <http://dx.doi.org/10.4067/S0718-27242012000100015>
- Single, P. B., & Muller, C. B. (2001). *When Email and Mentoring Unite: The Implementation of a Nationwide Electronic Mentoring Program--MentorNet, the National Electronic Industrial Mentoring Network for Women in Engineering and Science*. https://www.researchgate.net/publication/228538231_When_Email_and_Mentoring_Unite_The_Implementation_of_a_Nationwide
- Single, P. B., & Single, R. M. (2005). *E-mentoring for Social Equity: Review of Research to inform program development*. *Mentoring and Tutoring*. <https://doi.org/10.1080/13611260500107481>
- Spanorriga, C., Tsiotakis, P., & Jimoyiannis, A. (2018, June). E-mentoring and novice teachers' professional development: Program design and critical success factors. In *EdMedia+ Innovate Learning*. Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). https://www.researchgate.net/publication/327178056_E-mentoring_and_novice_teachers'_professional_development_Program_design_and_critical_success_factors
- Stewart, S., & Carpenter, C. (2009). Electronic mentoring: An innovative approach to providing clinical support. *International Journal of Therapy and Rehabilitation*, 16(4).
- Stewart, S., & McLoughlin, C. (2007). Design features of an e-mentoring system for the health professions: Choosing to learn in partnership. In *ICT: Providing choices for learners and learning*. *Proceedings ascilite Singapore 2007*. https://www.researchgate.net/publication/228643913_Design_features_of_an_e-mentoring_system_for_the_health_professions_Choosing_to_learn_in_partnership.
- Westerman, C., & Morisse, K. (2006). An Approach for Electronic Mentoring in Context of E-learning Processes. *Proceedings of World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications*. Chesapeake, VA: AACE. <https://www.learnlib.org/primary/p/23042/>.
- William, S. L., & Kim, J. (2011). E-mentoring in Online Course Projects: Description of an E-mentoring Scheme. *International Journal of Evidence based Coaching and Mentoring*. https://researchportal.coachingfederation.org/Document/Pdf/abstract_1938 Wong, A & Premkumar, Kalyani. (2007). *An Introduction to Mentoring Principles, Processes, and Strategies for Facilitating Mentoring Relationships at a Distance* AT Wong. MedEdPORTAL Publications. 6. 10.15766/mep_2374-8265.3148. https://www.researchgate.net/publication/228603950_An_Introduction_to_Mentoring Prin

[ciples Processes and Strategies for Facilitating Mentoring Relationships at a Distance](#)
[AT Wong](#)

Yomtov D, Plunkett SW, Efrat R, Marin AG, (2017). Can Peer Mentors Improve First-Year Experiences of University Students? *Journal of College Student Retention, Research, Theory & Practice*, 19(1). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1138947.pdf>

Κουτσελίνη-Ιωαννίδου, Μ. (2013). Η Έρευνα Δράσης ως εκπαιδευτική διαδικασία ανάπτυξης εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων. *Action Researcher in Education*. <https://gnosis.library.ucy.ac.cy/handle/7/38755>.

Λιοναράκης, Α. (2001). Ανοικτή και εξ αποστάσεως πολυμορφική εκπαίδευση: Προβληματισμοί για μια ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.) *Απόψεις και προβληματισμοί για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση*. <https://newtutor.pbworks.com/f/qualityDesignOfTeachingMaterial.pdf>

Λιοναράκης, Α. (2006). Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.). *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση - Στοιχεία Θεωρίας και Πράξης*. Αθήνα: Προπομπός.

Μανούσου, Ε., Βιτούλης, Μ., Γαλάνη, Μ. Ε., Λαζάρου, Δ., Μάρκου, Δ., Ζωγράφου- Τσαντάκη, Μ., & Καλμπουρτζής, Γ. (2022). Η αξιοποίηση του e-mentoring στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Μελέτη Περίπτωσης: μία καλή πρακτική e-mentoring όπως εφαρμόστηκε σε ομάδα Καθηγητών Συμβούλων του ΜΠΣ «Εκπαίδευση Ενηλίκων» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 11(6Α). Doi: <https://doi.org/10.12681/icodl.3560>

Νιάρχου, Ε., Λιοναράκης, Α., Μανούσου, Ε., (2022). Προδιαγραφές e-mentoring στην εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ). <https://apothesis.eap.gr/archive/item/172229?lang=el>.

Παναγιωτακόπουλος, Χ., Καρατράντου, Α., & Πιντέλας, Π. (2012). *Τεχνική Αναφορά: Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού λογισμικού και το περιεχόμενό της*. Πάτρα: Εργαστήριο Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας Π.Τ.Δ.Ε. & Εργαστήριο Πολυμέσων Τμήματος Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Πατρών, Ιδρυματικό Αποθετήριο ΝΗΜΕΡΤΗΣ

Χαρτοφύλακα, Α., & Ιωακειμίδου, Β. (2022). Η ποιότητα του εκπαιδευτικού υλικού εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Στο Β. Ιωακειμίδου, Σ. Παπαδημητρίου, Α. Καρατράντου, & Α. Χαρτοφύλακα (Επιμ.), *Θεματική Ενότητα ΕΤΑ63: Σχεδιασμός, ανάπτυξη και διαχείριση προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ).